

3040

Recuperació de l'emplaçament G-24 Puntetes de Millet

Caseres (Terra Alta)

Fundació Escolta Josep Carol

Dates

Del 17 al 31 de juliol

Tipologia

Arqueologia

Busquem joves del teu perfil

Busquem joves d'entre 14 i 17 anys. Actius, compromesos, amb esperit crític, interessats en la defensa del medi ambient i implicats en la millora del seu entorn social, natural i patrimonial.

Què hi pots trobar?

Els camps de treball són espais de convivència i creixement personal, al llarg de 15 dies els i les joves descobreixen i es descobreixen. L'inici i final del camp marquen un canvi en la persona. Des de l'inici fins al final els joves es responsabilitzen no només de la tasca tècnica concreta de cada camp sinó que aprenen a participar i a viure col·lectivament.

Per què triar aquest camp?

Un camp de treball és una acció comunitària, que es pot anomenar perfectament d'aprenentatge i servei. Un viatge per la convivència amb altres persones, un viatge de coneixement d'una temàtica concreta. Una experiència de voluntariat, on els voluntaris i voluntàries es responsabilitzen de realitzar una feina de suport en l'àmbit social, mediambiental, cultural, educatiu,... a canvi d'una gran experiència. Es coneixerà l'entorn natural de la Terra Alta, col·laborant amb les joves del camp i les veïnes del poble.

Codi: 3040

- **Municipi:** Caseres
- **Data d'inici:** 17/07/2023
- **Places:** 24
- **Nom del camp:** Recuperació de l'emplaçament G-24 Punes de Millet
- **Tipologia:** Arqueologia
- **Data de finalització:** 31/07/2023
- **Edat:** 14-17

➤ **Descripció del camp de treball**

El limitat condicionament realitzat l'any 2009 per part del COMEBE, només permetia explotar una mínima part del potencial didàctic, i sobre tot divulgatiu del que representa l'espai G-24, i sempre entès com a part de l'altre emplaçament proper, G-26 Estaquets o Fort de Millet. El projecte de posada en valor patrimonial d'aquest emplaçament fortificat representa la recuperació integral i la museïtzació d'un espai més de la Línia Fortificada del Cinca que és pioner a Catalunya. Fins el novembre de 2021, les actuacions en nuclis fortificats del Sector Gandesa de l'anomenada Línia del Cinca eren poques. De fet, el COMEBE, a més del Fort de Millet, només havia netejat l'emplaçament G-51 Valljordans o Fort d'en Blario, al terme municipal de Batea, i les Trinxeres del Duch, corresponents al nucli de resistència G-58 Duch, al terme municipal de la Pobla de Massaluça. Una petita intervenció arqueològica a una casamata per a dos metralladores del nucli de resistència G-41 Collet, a la Posició Collet, al terme municipal de Batea, es va dur a terme al marge del Comebe.

Però aquest 2022 les coses han canviat, i el COMEBE i l'ajuntament de Caseres han col·laborat en la recuperació i adequació de l'emplaçament G-26 Estaquets, recuperant gairebé la totalitat de l'espai, amb l'excavació de les casamates per a peces d'artilleria, la trinxera que va a l'observatori i un dels tres refugis en galeria, convertint-se així en l'emplaçament més i millor recuperat del Sector Gandesa de la Línia fortificada del Cinca.

Si bé el sector català de la Línia Fortificada del Cinca ha estat fins ara poc atesa per les diverses institucions catalanes, més interès per la seva recuperació han evidenciat municipis i institucions d'Osca, les quals en els darrers anys han realitzat esforços per donar a conèixer les diverses posicions defensives d'aquesta línia defensiva construïda per la Generalitat de Catalunya. Concretament fem referència a les intervencions arqueològiques en profunditat per posar en valor patrimonial les posicions de Montsó, Castejón del Puente, Selgua, Fonz i Estadilla.

Els objectius de la posada en valor patrimonial de l'Emplaçament G-26 Estaquets (Fort de Millet) han estat de tipus de seguretat, reivindicatiu i museogràfic:

a) Seguretat. Perquè tal i com estava el lloc actualment, presentava risc d'incendi forestal i era un perill per als visitants, amb rames i arbres caiguts per les zones de circulació. Si bé les tasques de manteniment havien apartat algunes d'aquelles rames trencades per la neu, s'havien deixat a prop i a més de dificultar la visió dels diferents elements, constituïen per sí mateixes un perill. Tota aquesta massa vegetal seca ha estat retirada completament de l'espai històric, garantint la seguretat dels visitants i la conservació de les estructures.

b) Reivindicatiu. Perquè es pretén recuperar la memòria democràtica d'aquells republicans enquadrats, durant la Guerra Civil, en els batallons d'Obres i Fortificacions, la majoria d'ells veïns de les poblacions on es van construir els emplaçaments, i que van dedicar els seus esforços a preparar una línia de fortificacions per defensar-se de l'exèrcit rebel en el cas de ruptura del front d'Aragó. Són diverses les inscripcions en aquest espai (sigles dels sindicats, noms de treballadors, etc.) que s'han de documentar, estudiar, protegir i mostrar als visitants per a què tinguin una visió més humana d'aquesta gran obra impulsada per la Generalitat de Catalunya.

— c) Museogràfic. Perquè es pretén fer accessible i donar a conèixer tots els elements que formen el complex defensiu de l'Emplaçament G-26 Estaquets. L'espai està pensat per acollir des de grups escolars a adults amb visita guiada, fins a visitants interessats en visitar-lo de manera privada per poder gaudir in situ de l'evidència material d'un emplaçament de fortificació permanent concebuda per combatre l'exèrcit de Franco. En l'estat en què es trobava l'espai, l'experiència del visitant era incompleta, per no ser completament intel·ligible i no permetre assimilar la magnitud de l'obra.

Amb les intervencions que s'havien realitzat a la comarca era difícil explicar la importància de la Línia Fortificada del Cinca a la Terra Alta. L'emplaçament G-26 Estaquets (Fort de Millet) pot esdevenir el pal de paller de la resta d'emplaçaments del Sector Gadesa i, a partir de la seva total recuperació, ser el model per a la recuperació d'altres nuclis de resistència, no només de la Posició Caseres, sinó també de la resta de posicions, i en un futur, fer una ruta turística monogràfica d'espais del Sector Gadesa.

I seguint aquest model d'intervenció aplicat al Fort de Millet, des de l'ajuntament de Caseres i el COMEBE, és vol aplicar també a l'emplaçament G-24 i continuar amb la recuperació del patrimoni històric de la població i de la comarca.

➤ Entitat gestora

La Fundació Escolta Josep Carol, creada per Escoltes Catalans, té com a missió promoure l'educació d'infants i joves en la ciutadania responsable i en els valors propis de l'escoltisme laic català, a través del suport a la tasca educativa i associativa d'Escoltes Catalans, de la generació de reflexió i pensament i de prestació de serveis en l'entorn educatiu. Per tant, des de la Fundació, es treballa per promoure els valors de la democràcia, laïcitat, catalanitat, coeducació, compromís, esperit crític, honestat, solidaritat, participació i estima per la natura.

➤ Municipi on es desenvolupa el camp de treball

Caseres

➤ Descripció de la feina tècnica

L'emplaçament G-24 està situat en un turó allargat en sentit est-oest, a la cota 500 snm, al nord-est de Caseres, a la dreta de la carretera N-420, entre els quilòmetres 786 i 787, en direcció a Gadesa. El lloc està molt a prop de les Puntetes de Millet, turó on es troba l'emplaçament G-2-6 Estaquets, més conegut com a Fort de Millet, i separat d'aquest només per unes faixes d'ametllers. De fet, tots dos turons formen part de la mateixa finca, la parcel·la 39 del polígon 9 del terme municipal de Caseres, tot i que alguns elements de l'emplaçament G-24 es troben a les parcel·les 41 i 45, del mateix polígon 9.

L'any 2009 es va realitzar una actuació de neteja i adequació parcial del Fort de Millet per encàrrec del COMEBE, i llavors es va recuperar el petit abric que hi ha a la base d'aquest turó. Incomprendiblement, aquell abric-refugi es va considerar un element més de l'emplaçament G-2-6 Estaquets.

Fins fa poc, l'accés a l'emplaçament G-2-6 Estaquets es feia des de la dreta de la carretera N-420 en direcció a Gadesa, per un camí que puja fins al Mas de Mario i a la zona d'aparcament habilitada pel COMEBE; des d'aquest camí, seguint les senyals de direcció, i vorejant una faixa d'ametllers i la zona boscosa, s'arriba a les boques de l'abric-refugi recuperat el 2009.

A pocs metres de les dos boques al refugi, en direcció sud, es troba una trinxera excavada, en part al terreny natural de terra i majorment a la roca. Actualment tot l'espai ha estat recuperat pel bosc, fet que dificulta resseguir la trinxera, especialment en la part inicial per l'erosió del terreny; la trinxera excavada a la roca es fa més evident, tot i que els sediments l'han colgat en alguns trams. El traçat de la trinxera, fent diverses zigzagues, discorre de sud a nord per la vessant nord i la part superior del turó. En una de les primeres zigzagues, un ramal en direcció oest condueix a la primera casamata o niu per a metralladora. Seguint la trinxera, a la part central del turó, hi ha una nova intersecció amb un ramal en direcció oest que condueix a l'observatori d'artilleria. Continuant per la part superior, la trinxera arriba a la vessant sud; d'aquí surt un altre ramal en direcció oest que condueix a la segona casamata o niu per a metralladora, i un altre ramal en direcció est, que discorre per aquesta vessant sud durant un bon tram, enllaça amb la pista militar que comunicava els diferents emplaçaments de la Posició Caseres, tots ells construïts entre 1936 i la tardor de 1937.

L'esmentada intervenció parcial de 2009 va recuperar el refugi en galeria de mina, les característiques del qual són comuns a la majoria d'aquestes infraestructures documentades en les diferents posicions del Sector Gandesa de la Línia Fortificada del Cinca. Es tracta d'un refugi de galeria de mina amb forma d'U amb dues boques reforçades amb obra de maons i ciment, mentre que la galeria excavada a la roca natural presenta reforços laterals amb maons i volta de mig punt d'encofrats de formigó.

Una vegada situada la zona a intervenir i descrites les seves principals característiques, passem a contextualitzar-la mitjançant una breu aproximació històrica del lloc.

La zona que ocupa l'emplaçament G-24 és d'uns 4.000 m² de superfície i està coberta totalment pel bosc de pins i matolls. Abans d'iniciar qualsevol actuació arqueològica es preceptiu realitzar la neteja forestal de l'espai a intervenir.

La neteja forestal ha de consistir en tallar els pins trencats pel temporal "Filomena" i s'han de retirar totes les branques caigudes damunt dels elements estructurals o de circulació a l'interior de l'espai. Atenent a què s'ha d'habilitar un accés, s'han de tallar selectivament els pins o les branques que ho impedeixin. També s'ha d'efectuar una neteja de les branques baixes per millorar la visibilitat de les estructures i de l'entorn. Aquesta tasca implica l'ús d'eines com moto-serres, xerracs i estisores que les han de manejar personal qualificat. Per tant, és una feina que ha d'estar realitzada abans que arribin els joves al camp de treball per evitar qualsevol accident.

La nostra experiència professional en aquesta tipologia d'intervencions arqueològiques ens ha demostrat que tot i tractar-se d'arqueologia del conflicte o dels camps de batalla, a les posicions defensives de la Línia del Cinca no s'hi acostuma a trobar-hi altre material de guerra que alguna bala o algun fragment de metralla. No obstant, atenent a estrictes mesures de seguretat, abans d'iniciar la intervenció pròpiament dita, sempre es realitza una acurada prospecció de l'àrea amb un detector de metalls.

L'arqueologia del conflicte o arqueologia del passat contemporani desenvolupa les mateixes metodologies i tècniques posades en pràctica per l'arqueologia convencional, de manera que per a la recuperació de l'espai G-24: Mas de Mario - Punes de Millet, els joves que hi participin tindran l'oportunitat de viure en primera persona com és el treball de camp dels arqueòlegs i quines eines fan servir.

El treball de camp pròpiament de recuperació arqueològica d'aquest espai és força ambiciós, a llarg termini, que es concreta en quatre actuacions, que poden resultar d'interès per als joves, i són les següents:

- 1) La recuperació total dels diferents trams de trinxeres entre els diferents elements.
- 2) La recuperació total de les dos casamates per a metralladores.
- 3) La recuperació total de l'observatori d'artilleria.
- 4) L'adequació d'un nou accés i l'aixecament topogràfic de l'emplaçament.

Quatre actuacions que es desenvoluparan en l'ordre esmentat i de manera seqüencial, però al ritme que marqui la pròpia dinàmica d'implicació activa dels joves en la tasca arqueològica a desenvolupar en cadascuna de les campanyes d'estiu a realitzar en els propers anys. Una implicació que en bona part vindrà determinada pel grau de conscienciació en relació a per què es van construir aquestes obres defensives i que representa per a la nostra societat recuperar-les i posar-les a l'abast de la Memòria Històrica col·lectiva.

Excavar amb pics i pales els sediments que l'erosió natural ha dipositat a l'interior de les trinxeres, perfilar-les amb paletins i netejar-les amb escombres, per després documentar-les, fotografiar-les i dibuixar-les, serà la tasca a realitzar en la primera campanya i hauria de servir als joves per reflexionar sobre el passat i el present. Per comprendre l'esforç d'aquells que les van construir en defensa d'un ideal, i per millor assimilar els conflictes bèl·lics actuals, molts d'ells oblidats i d'altres de colpidora realitat com la guerra d'Ucraïna.

En campanyes posteriors, que requeriran d'una intervenció prèvia de retroexcavadores per extreure de l'interior de les casamates els grans blocs de formigó que les reomplen, es procedirà a l'excavació amb mitjans manuals i amb metodologia arqueològica per recuperar i documentar les casamates i l'observatori d'artilleria.

➤ Horari de treball

Aquest horari estarà condicionat a la climatologia i altres factors que puguin condicionar el seu compliment.

07,00 - 07,30 Bon dia
07,30 - 08,00 Petit Esmorzar
08,00 - 10,00 Activitats tècniques del projecte
10,00 - 10,30 Esmorzar
10,30 - 12,30 Activitats tècniques del projecte
12,30 - 13,30 Fem el dinar /Descans
13,30 - 14,30 Dinar
14,30 - 16,00 Recollir / Descans
16,00 - 19,00 Activitat de tarda
19,00 - 20,00 Fem el sopar/ Descans
20,00 – 20,30 Sopar
20,30 - 21,00 Recollir / Descans
21,00 - 22,00 Activitat de nit

➤ Activitats complementàries i de temps de lleure

L'entitat gestora del camp de treball es reserva el dret de modificar les activitats complementàries.

Les activitats són el mitjà de què ens servim per aconseguir uns objectius prèviament decidits en una programació. A vegades, però, fem activitats per assolir objectius no previstos a la programació però que es poden considerar necessaris en un moment concret. Un joc, per exemple, ens pot servir per eliminar la tensió que es pot produir en un grup per alguna raó, etc. Altres vegades també realitzem activitats de manera espontània en l'anomenat "temps lliure". Sigui com sigui, les activitats sempre van lligades a uns objectius, encara que aquests siguin "passar-s'ho bé".

En qualsevol cas, totes les activitats dissenyades compten amb una fitxa didàctica on s'hi recull: els objectius que treballa, el desenvolupament de l'activitat, el rol de monitor/a, el material necessari i alguns indicadors o pistes per a l'avaluació.

Al ser un camp per a joves menors d'edat i donat a la nostra metodologia de treball les activitats que es descriuen a continuació són de caire obligatori a realitzar tot i que són adaptables a les necessitats i motivacions dels participants.

DESCOBERTA DE L'ENTORN i CONTEXTUALITZACIÓ DEL CAMP

És una activitat important dins l'educació en el lleure; les descobertes de natura, les descobertes socials (barri, poble...) i les sortides i excursions en general són un mitjà per conèixer i comprendre un medi. Sovint el grup va a un lloc que no coneix. Creiem que el primer pas i el més adient és que el conegui. A més, es pot divertir molt fent-ho.

Es farà una sortida al jaciment de la Gessera, que es troba situat sobre un turó força escarpat a uns 415 m d'alçada dominant el riu Algars, just sobre la línia divisòria actual entre aquesta comarca i la baix aragonesa del Matarranya.

La seva genuïtat que ara per ara el fa únic, radica en les seves reduïdes dimensions, tant pel que fa a l'espai ocupat com a la disponibilitat dels seus àmbits en relació a la funcionalitat que se li suposa. L'aspecte que avui en dia presenta és el d'un vilatge clos, amb diferents habitacions rectangulars, minúscules, que s'obren vers un carrer central, molt estret. Va ser descobert i excavat l'octubre de 1914 per part de Pere Bosch Gimpera. Activitats relacionades amb valors que promou Escoltes Catalans i la FEJC:

Respecte mutu i a la pròpia persona

Solidaritat i participació

Cine fòrums sobre la temàtica de les desigualtats socials

El sexting i l'ús de les xarxes socials.

Baròmetre dels valors

ASSEMBLEA

L'assemblea és una activitat que es porta a la pràctica en diversos àmbits. Les assemblees ens serveixen per valorar, acordar, elaborar projectes conjunts o senzillament intercanviar opinions i/o coneixements sobre un tema (debats i xerrades).

Per dur a terme l'assemblea diària, es demana als participants que s'impliquin en aquesta per tal que funcioni de la millor manera ja que a més a més de ser un espai de traspàs d'informació i coneixement de les vivències de cada participant, serveix com a àgora a l'hora de prendre decisions conjuntes (les que s'indiquin en funció de la programació i/o tipus d'activitat), de la mateixa manera que serveix com a espai de decisió dels horaris i establiment de normes conjuntes.

ACTIVITATS DE LLEURE

Activitats que realitzarem durant el camp, on els participants aprendran diferents jocs, tallers, etc., amb l'objectiu de potenciar la cohesió del grup, motivar-los. Cada nit es treballarà un dels valors de l'escoltisme mitjançant dinàmiques diverses.

- Piscina

- Vetlla salvatge

- Jocs moguts

- Nit de Festa

EL TEMPS LLIURE

Entenem aquesta estona com a temps controlat però no dirigit per l'equip educatiu. Creiem que aquesta estona és molt important ja que els joves potencien la seva creativitat i dona peu a veure l'evolució del grup i el grau de cohesió a que poden arribar. Normalment s'afegeix material vari: pilotes, cartolines,....

Durant aquesta estona no realitzarem cap activitat dirigida que requereixi de la seva atenció i serà quan s'aprofitarà per potenciar la relació jove/equip educatiu a nivell afectiu. D'aquesta manera disposarem d'un espai on els joves se sentin propers al referent adult fora de l'entorn familiar.

Cal tenir en compte que, circumstàncies imprevistes o causes de força major, poden afectar les activitats d'educació en el lleure i veure's obligades a modificar la seva activitat per complir la normativa que es pugui generar.

➤ Organització interna

La Fundació Escolta Josep Carol, serà l'entitat que emmarca el projecte i en garanteix la seva viabilitat. Amb aquest agent es manté un traspàs d'informació diari que permet que la tècnica responsable del projecte estigui informada de l'evolució del camp de treball, i per tant, pugui facilitar la resolució d'alguns entrebancs que puguin sorgir.

L'equip responsable del projecte està format per quatre membres, dos monitors/es, un director/a del projecte i el Coordinador de camps de treball de la FEJC.

➤ A tenir en compte per les persones amb necessitats específiques

Els camps de treball són activitats de lleure i voluntariat adreçades a totes les persones joves.

L'allotjament es accessible per a persones amb mobilitat reduïda.

Les activitats del camp no són accessibles per a persones amb mobilitat reduïda

A l'espai de la zona de treball no s'hi pot accedir amb comoditat, així com de cara a algunes activitats, sortides i excursions, és realitzaran per terrenys abruptes i estrets..

➤ Devolució de la quota

No es tornarà cap import per anul·lació de la plaça del camp de treball excepte en el cas de tractar-se d'un motiu mèdic degudament justificat o en cas de suspensió de l'activitat.

No es tornarà cap import en cas d'anul·lació del camp per causes alienes a l'Agència Catalana de la Joventut.

➤ Material necessari

- > - Motxilla
- > - Sac
- > - Màfega
- > - Lot amb piles
- > - 1 got/tassa
- > - 1 cullera/ganivet/forquilla

- > - 1 carmanyola
- > - 1 drap de cuina / tovalló de roba
- > - 1 tovallola de bany
- > - Necesser amb estris d'higiene personal: Pasta de dents / raspall de dents / pinta /sabó pel cos (tamany petit) /compreses, desodorant
- > - 1 pastilla de sabó per rentar roba biodegradable
- > - Capelina
- > - Cangur o anorac gruixut
- > - Botes de muntanya (important per la tasca tècnica)
- > - Pantalons llargs de cotó/texans per realitzar la tasca tècnica
- > - Camisa llarga per realitzar la tasca tècnica
- > - Ulleres de protecció
- > - Guants per desbrossar
- > - 1 bambes
- > - Bossa de tela per la roba bruta
- > - 10 pinces per estendre la roba
- > - Cantimplora
- > - Gorra o barret de palla (important per la tasca tècnica)
- > - Crema de protecció solar
- > - Berenar (del primer dia)
- > - Sopar (del primer dia)
- > - Xanquetes de bany
- > - Banyador

> Documentació necessària

- > **DNI/NIE**
- > **Targeta sanitària**
- > **Una altra assegurança mèdica si se'n disposa**

> Ús de dispositius mòbils

La utilització dels telèfons mòbils és permesa en els camps de treball sempre que es compleixin les pautes mínimes i comunes establertes en tots els camps de treball. Aquestes pautes formen part dels reglaments interns de cada camp de treball.

Cada jove serà responsable del seu propi dispositiu mòbil, sense que l'entitat gestora del camp de treball ni la Direcció General de Joventut ni l'Agència Catalana de la Joventut se'n facin responsables en cas de pèrdua, robatori o qualsevol tipus d'accident o incident que passi.

El no-compliment de les pautes d'ús d'aquests aparells pot ser considerat com a falta greu de les normes de convivència del camp de treball, amb la sanció corresponent.

L'entitat gestora del camp de treball té les assegurances de responsabilitat civil i d'accidents que marca la llei.

> Allotjament

Lloc: C/ Tarragona, 4 Tipus d'allotjament : Edifici

Titularitat de l'allotjament: Municipal

Detall de l'espai per dormir: Dos grans sales

Detall de l'espai menjador: Disposaran d'una sala i cuina

Detall de l'espai d'higiene personal: 3 banys complets

> Punt de trobada

El punt de trobada amb les famílies serà l'Ajuntament de la Caseres situat a la Pl. d' Espanya, a les 16h del 17 de juliol

<https://goo.gl/maps/4EmtgAS31y777MEDA>

> Contactes i emergència previs al camp de treball

Persones de contacte:

Laura Barriendos

Telèfons:

663377190

Correus electrònics:

estiujove@josepcarol.cat

> Com arribar-hi

El transport és a càrrec de la persona participant

Tren

- Lleida (125 km): www.renfe.com.
- La Pobla de Segur (40 km): www.fgc.cat

Bus

www.alsa.es.

Cotxe

- Des de Barcelona i Girona agafar l'A2 fins a Agramunt i allà enllaçar amb la L303
- Des de Tarragona cal anar fins a Lleida per l'A7 i després seguir la N230.
- Des de Lleida seguint la N230

> Contactes i emergència durant el camp de treball

Persones de contacte:

Laura Barriendos

Telèfons:

663377190

Correus electrònics:

estiujuve@josepcarol.cat

> Compromisos de la persona participant

La participació en aquest programa suposa l'acceptació de les condicions generals i el reglament intern de cada camp de treball, mitjançant el qual es regulen els horaris dels àpats, la neteja d'espais propis, el silenci nocturn i l'ús responsable dels dispositius mòbils, entre d'altres aspectes orientats a afavorir la convivència.

Com a persona participant al camp de treball em comprometo a:

- > Treballar desinteressadament els dies i les hores que estipuli el projecte del camp de treball en el qual s'ha inscrit.
- > Col·laborar en el desplegament de la programació de les activitats d'animació i participar-hi.
- > Contribuir a l'organització general del camp (tasques de neteja, de cuina, d'administració, etc.)
- > Respectar les diferents creences, ideologies i diferències de totes les persones participants en el camp de treball.
- > Romandre al camp els 15 dies que dura l'activitat des del començament fins a l'acabament de l'activitat programada.
- > Respectar les normes de règim intern i de convivència pròpies de cada camp de treball, que seran, entre d'altres, les següents: acceptar les indicacions de les persones responsables de l'activitat, complir els horaris en general i no utilitzar vehicles particulars durant el camp de treball.